

Våld mot kvinnor fortfarande allmänt – genomförandet av Istanbulkonventionen måste bli effektivare

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor våld i hemmet (den så kallade Istanbulkonventionen) trädde i Finland i kraft den 1 augusti 2015. I december 2017 godkändes den nationella planen för genomförande av Istanbulkonventionen åren 2018–2021. Genomförandet av konventionen har redan inletts framgångsrikt. Exempelvis har antalet skyddshem ökat och SERI-stödcenter har öppnats. Åtgärderna räcker ändå inte. Senast under följande regeringsperiod måste mer göras.

Människorätsdelegationen kräver att regeringen

- ingriper i våldet mot kvinnor även genom **lagstiftning**, bland annat genom att förnya sexualbrottslagstiftningen.
- tryggar **tillräckliga långsiktiga resurser** för genomförandet av Istanbulkonventionen vid myndigheter på olika administrativa nivåer och i medborgarorganisationer som bidrar till att genomföra målen i konventionen.
- säkerställer tillräckliga och tillräckligt omfattande **tjänster och åtgärder**, så att man även fäster uppmärksamhet på behoven hos **särskilt utsatta kvinnor och flickor** samt geografiska dimensioner.
- utser ett officiellt nationellt **tillsynsorgan** med ansvar för oberoende uppföljning och tillsyn av verksamheter som arbetar mot våld mot kvinnor. Organet ska varje valperiod **rapportera till riksdagen** om hur genomförandet framskrider och vilka problempunkter det stött på samt stimulera till samhällsdebatt.
- bjuder in **medborgarorganisationer** till att delta i kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet.
- i alla åldersgrupper och branscher ökar **den människorättsbaserade utbildningen** kring hur man identifierar våld mot kvinnor och våld i hemmet och hur man hjälper offren samt riktar allmän attitydfostran särskilt till män och pojkar.

Finland har ofta fått anmärkningar angående teman kring våld mot kvinnor och våld i hemmet från internationella övervakningsorgan för konventioner. Finland lämnade under våren sin första rapport till expertgruppen GREVIO, som övervakar genomförandet av Istanbulkonventionen. Gruppen besöker för närvarande Finland och kommer att ge sin rekommendation 2019.

Finland kommer att vara ordförande i Europarådet och för EU under 2018–2019. Internationellt sett är Finland en eftertrycklig försvarare av kvinnors rättigheter och motståndare till våld mot kvinnor. För att bevara trovärdigheten i regeringens människorättspolitik bör genomförandet av Istanbulkonventionen på hemmaplan ges den uppmärksamhet det tarvar.

Människorätsdelegationen är nationellt samarbetsorgan för aktörer inom området grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter. Den behandlar vittsyftande och principiellt viktiga ärenden som gäller de grundläggande fri- och rättigheter och de mänskliga rättigheterna. Människorättscentret och dess människorättsdelegation bildar tillsammans med JO Finlands nationella institution för mänskliga rättigheter.

Bakgrundspromemoria till Människorättsdelegationens ställningstagande den 3 oktober 2018

Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor våld i hemmet (**den så kallade Istanbulkonventionen**) trädde i Finland i kraft den 1 augusti 2015¹. Konventionen omfattar alla former av våld som riktas mot kvinnor och flickor på grund av kön. Den tillämpas i Finland även på män och pojkar som utsätts för våld i hemmet. Betoningen i konventionen ligger på förebyggande av våld, men den innefattar även skyldigheter att skydda och hjälpa offer och bestraffa gärningsmän.

I december 2017 godkändes **den nationella planen för genomförande av Istanbulkonventionen** under åren 2018–2021². Planen innefattar 46 åtgärder i olika förvaltningsområden. **Planen har ingen egen finansiering**, utan projekten finansieras ur årsbudgetarna, som under sparkraven på ministerierna minskar allt mer samt med organisationernas resurser. Exempelvis i Sverige är budgeten för motsvarande plan omkring 58 miljoner euro (600 miljoner svenska kronor)³. Samordningsorganet för åtgärderna (kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet) har ingen separat finansiering. Organets uppgifter är att följa upp och utvärdera genomförandet av planen, samla in information och informera om våldsmotverkande åtgärder.

Enligt en omfattande utredning som EU:s byrå för grundläggande rättigheter publicerade 2014 är **våld mot kvinnor särskilt vanligt i Finland**⁴. Våld i hemmet berör även barn på många sätt. Enligt en studie som Centralförbundet för Barnskydd utförde 2017⁵ har upp till 40 procent av alla föräldrar någon gång använt våld gentemot sina barn i uppfostringssyfte. Enligt en studie som inrikesministeriet publicerade i maj 2018 är våld mot kvinnor för närvarande den näst allvarligaste faktorn som inverkar på den allmänna säkerheten⁶. En av fem kvinnor i parförhållanden har utsatts för våld av sin partner. Omkring 30 procent av de unga kvinnorna och flickorna är oroliga för sexuellt våld. Det sexuella våldet, våldet i hemmet och närståendevåldet samt de sexuella trakasserier och det tysta godkännandet i det finländska samhället av dessa fenomen har alarmerande proportioner. I inrikesministeriets framtidsöversikt från juni 2018 konstateras att fokus för våldet bland annat ligger på kvinnor som utsätts för upprepat närståendevåld och att jämlikhet mellan könen i fråga om tryggheten därför inte uppnås.⁷

Kraftigare åtgärder bör vidtas för att ingripa i våldet mot kvinnor, bland annat lagstiftningsmässigt. En **helhetsbedömning av sexualbrottslagstiftningen** anses vara ett medel, och bland annat att avsaknad av samtycke läggs till rekvisitet för våldtäkt, såsom exempelvis Sverige gjorde i maj 2018. Även ett **påskyndande av kriminalprocesserna** vore viktigt, särskilt när det gäller minderåriga offer, liksom även att offren och deras anhöriga tryggas annan professionell hjälp utöver den juridiska. **Människorättsbaserad utbildning för yrkespersonal** är nödvändigt.

¹ <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/2015/20150053#idp450673232>

² http://valtioneuvosto.fi/artikkeli/-/asset_publisher/1271139/istanbulin-sopimuksen-toimeenpanosuunnitelma-valmis-vuosille-2018-2021

³ <https://www.regeringen.se/49c72d/globalassets/regeringen/dokument/socialdepartementet/jamstalldhet/sveriges-rapport-om-europaradets-konvention-om-forebyggande-och-bekampning-av-vald-mot-kvinnor-.pdf>

⁴ <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

⁵ <https://www.lskl.fi/verkkokauppa/piiskasta-jaahypenkkiin/>

⁶ http://intermin.fi/artikkeli/-/asset_publisher/selvitys-turvallisuudessa-on-isoja-eroja-eri-vaestoryhmien-valilla

⁷ http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160894/12_TUKA_SM_WEB.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Finlands **strukturer för grundläggande och mänskliga rättigheter** är osammanhängande och ges bristfälliga resurser. Laglighetsövervakarna (riksdagens justitieombudsman och justitiekanslern i statsrådet) samt de särskilda ombudsmännen (diskriminerings-, jämställdhets-, barn- och dataombudsmännen) har flera lagstadgade särskilda uppgifter, bland annat när det gäller människohandel, tortyr och osaklig behandling liksom även tillgodoseendet av rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Våld mot kvinnor och våld i hemmet är frågor som endast sporadiskt framkommer i deras verksamhet. Människorättscentret har just därför ägnat resurser till behandlingen av temat.

Kvinnor som tillhör minoriteter och sexuella och könsminoriteter syns nästan inte alls i förebyggandet av våld mot kvinnor och våld i hemmet eller i de genomförandeplaner, tjänster och den lagstiftning som anknyter till de efterföljande åtgärderna. Forskning har visat att kvinnor med funktionsnedsättning och invandrarkvinnor utsätts för våld 2–3 gånger mer än kvinnor ur majoritetsbefolkningen. Kvinnor och flickor som tillhör olika minoriteter – samer, romer, asylsökande och invandrare, papperslösa, de som tillhör språk- och andra minoriteter, de med funktionsnedsättningar, de i olika ”slutna” gemenskaper samt de som ingår i minoriteter inom minoriteterna – blir ofta utan information och tjänster. Till exempel i behandlingen av självständiga asylansökan för offer för våld i hemmet uppfylls inte kraven i Istanbulkonventionen till fullo.

Förutsättningar för högklassig service är att tjänsterna har stor geografisk täckning och är kultursensitiva samt att klientens bakgrund och språk beaktas i tjänsterna. Under följande regeringsperiod bör man därför i mer omfattande grad och i samarbete med personer och organisationer som företräder särskilt utsatta kvinnor och flickor utreda dessa kvinnors och flickors ställning och behov.

Ingen nationell, oberoende **instans för tillsyn över genomförandet och ingen rapporteringsprocess** fastställs i själva konventionen. Det finns ändå ett tydligt behov av detta. Därför bör man utreda hur man inom ramen för befintliga strukturer kunde ordna nationell, oberoende uppföljning, tillsyn och rapportering av genomförandet av de åtgärder som vidtas för att motverka våldet mot kvinnor och våld i hemmet, och hur **folkrepresentationens skyldighet att delta** kunde skötas tillräckligt effektivt.

Den stora insats som organisationerna står för vid produktionen av tjänster syns inte i de officiella strukturerna. Även om organisationernas arbete uppmärksammas i anvisningarna saknar de officiella påverkningsmöjligheter och rätt att delta i det nationella samordningsorganet, även om de deltar i en underavdelnings verksamhet. Också **medierna och offentliga personer** har en betydande roll när det gäller att **ändra attityder**, förbättra kvinnors ställning och jämställdheten, avskaffa våldet och hatretoriken som kvinnor utsätts för samt för att främja jämlikheten mellan samhällets olika deltagare. Denna roll bör understrykas ytterligare.

Finland har upprepade gånger fått rekommendationer angående frågor kring våld mot kvinnor och våld i hemmet **från internationella övervakningsorgan för konventioner**. Bland annat följande organ har gett rekommendationer: FN:s människorättskommitté (2013), CEDAW-kommittén för övervakning av FN:s konvention om avskaffande av diskriminering av kvinnor (2014), CAT-kommittén för övervakning av FN:s konvention mot tortyr (2016) samt FN:s människorättsråd under UPR-processen 2017. CEDAW-kommittén fattade också sitt första avgörande i ett **individuellt klagomål** mot Finland. Avgörandet kom i mars 2018 och

konstaterade att myndigheterna inte hade vidtagit tillräckliga åtgärder för att skydda den klagande och hennes barn från våld i familjen när de fattade beslut om vårdnaden om barnen.

Trots de ringa resurserna har Istanbulkonventionen och dess genomförandeplan redan framgångsrikt börjat verkställas. Exempelvis är det **ökade antalet skyddshem** och det att **finansieringen för dessa överförts på staten, inrättandet av en samtalsjänst och inledandet och utvidgningen av SERI-stödcenterverksamheten** alla viktiga steg mot jämlik och jämställd trygghet. Åtgärderna räcker ändå inte med tanke på genomförandet av Istanbulkonventionen. Senast under följande regeringsperiod måste mer göras.

Finland gav sin första rapport till expertgruppen GREVIO, som övervakar genomförandet av konventionen, under våren medan Människorättscentret gav sin i juni⁸. GREVIO besöker Finland för närvarande och möter då olika aktörer. Gruppen ger sin rekommendation till Finland inom loppet av 2019.

När Finland under loppet av åren 2018–2019 både ingår i Europarådets ministerkommitté och är ordförandeland för EU, är det särskilt viktigt också politiskt att genomförandet av Istanbulkonventionen framskrider. Internationellt sett, bland annat inom ramen för utvecklingssamarbete, är Finland en eftertrycklig försvarare av kvinnors rättigheter och motståndare till våld mot kvinnor. För att minska våldet mot kvinnor, förbättra offrens ställning och bevara trovärdigheten i regeringens människorättspolitik, bör genomförandet av Istanbulkonventionen äntligen ges den uppmärksamhet det tarvar.

***

---

⁸ https://www.coe.int/fr/web/istanbul-convention/finland?p_p_id=56_INSTANCE_hXkoY75OGWeN&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_pos=1&p_p_col_count=2